

Az 1956-os forradalom helyi eseményeinek krónikáját töredékesen ismerjük, az egykorú szemtanúk emlékeinek összegyűjtésével, feldolgozásával még adós helytörténetírásunk. Október 24-én gyűlés volt a Piac téren, melyen *Józsa János*, az étterem vezetője a Casinó erkélyéről elszavalta Petőfi Sándor Nemzeti dalát. Az összesereglett emberek a vidéken élőket sújtó terhek, így elsősorban a beszolgáltatások ellen tiltakoztak, majd a tömeg békésen széteszlott. Másnap az újjászerveződő pártok képviselőiből megalakult a községházán a nemzeti bizottság, melynek tagja lett *Papp Lajos, Mikó Ferenc, Horváth János, ifj. Papp Ferenc, Hegedűs Béla* és az addigi tanácselnök, *Tóth Miklós*. A bizottság elnökévé *Sörös Imrét* választották. Visszaemlékezve az 1956 őszén történetekre úgy vélte, harmincévesen azért kaphatott bizalmat, mert 1946 és 1952 között a közellátási, később begyűjtési hivatal vezetőjeként az emberek tapasztalhatták, hogy a túlkapásokkal, az indokolatlanul magas terhekkal nem értett egyet, és inkább lemondott, de az előírásokat nem hajtotta végre. Rendbontásra, fosztogatásra nem került sor, a száraz időt kihasználva folytatódott a betakarítás. Az újfelhértóiak október utolsó napjaiban tapasztalhatták, hogy a katonai helyzet kedvezőtlenül alakul, hiszen a községen keresztül vezető 4-es főúton folyamatosan vonultak Budapest felé a szovjet harcokcsik. Valaki a település központjában álló akkori tűzoltólaktanya falára ciril betűkkel kiírta, hogy "Ne bántsod a magyart!" (*Dr. Sörös Imre visszaemlékezése.*)

A forradalmat követő megtorlás, felelősségre vonás dokumentumaiból nehéz rekonstruálni a történeteket. A vb-elnök és vb-titkár lemondatásáról szóló határozatból annyi megállapítható, hogy – amint már említettük – *Tóth Miklós* tanácselnök 1956. október 23.-a után is a helyén maradt, és elnökhelyettesként szerepet játszott az új hatalmi szerv, a nemzeti bizottság munkájában. Ezt a forradalom leverése után ellene akarta felhasználni *Kovács Károly* vb-titkár, aki már korábban is személyi ellentétben állt a vb-elnökkel. A nyíregyházi járási tanács végrehajtó bi-

zottsága 1957. május 31-én hozott határozatában mindkét felet elmarasztalta és lemondatta tisztségéről (*Dikán N. 1996, 352-353. p.*). A *Simon József* rendőr-törzsőrmester ellen lefolytatott eljárásból azt tudjuk meg, hogy a forradalom napjaiban működött az újfehértói nemzetőrség, melynek a felelősségre vont rendőr parancsnok-helyettese volt és ebben a minőségben "végrehajtotta az újfehértói községben működő ellenforradalmárok minden utasítását." (*Dikán N. 1996, 357. p.*). A kommunistaellenes indulatok motiválta cselekedetre – például a vörös csillag eltávolítása a Mályvaskerti iskoláról –, és kijelentésekre sor került Újfehértón is, de tettelegességig menő atrocitásokra, számonkérésekre nem. A rossz szomszédság, harag mérgezte emberi kapcsolatoknak 1957-ben feljelentés lett a következménye. Természetesen bírósági eljárással sem lehetett az elmergesedett viszonyokat megnyugtatóan rendezni, így a vélt és valós sérelmek fájó nyomot hagytak a lelkekben.